

**Ücretin korunması hakkında 95 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin
tasdikine ve bu Sözleşmeye katılmamıza dair Kanun**

(Resmî Gazete ile ilânı : 28.10.1960 - Sayı : 10641)

No.
109

Kabul tarihi
24.10.1960

MADDE 1. — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının 1949 da Genevre'deki Genel Konferansında kabul edilmiş olan Ücretin korunması hakkındaki 95 sayılı Sözleşme tasdik edilmiş ve bu Sözleşmeye katılmak üzere Hükümete yetki verilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

27 Ekim 1960

ÜCRETİN KORUNMASI HAKKINDA 95 SAYILI MİLLETLERARASI ÇALIŞMA SÖZLEŞMESİ

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Yönetim Kurulu tarafından vâkı davet üzerine 8 Haziran 1949 tarihinde Cenevre'de otuz ikinci toplantısını yapan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Genel Konferansı :

Toplantı gündeminin yedinci maddesini teşkil eden, ücretin korunması meselesine dair muhtelif tekliflerin kabulüne,

Bu tekliflerin Milletlerarası bir Sözleşme şeklini almasına karar verdikten sonra,

Bin dokuz yüz kırk dokuz yılı Temmuz ayının işbu birinci günü, Ücretin korunması hakkında 1949 Sözleşmesi adını taşıyacak olan aşağıdaki Sözleşmeyi kabul eder.

Madde — 1.

Bu Sözleşme bakımından «ücret» tâbiri, yapılan veya yapılacak olan bir iş veyahut görülen veya görülecek olan bir hizmet için yazılı veya sözlü bir iş akdi gereğince bir iş veren tarafından bir işçiye, her ne nam altında ve hangi hesaplama şekli ile olursa olsun ödenmesi gereken ve nakden değerlendirilmesi kabil olup karşılıklı anlaşma veya millî mevzuatla tespit edilen bedel veya kazançları ifade eder.

Madde — 2.

1. Bu Sözleşme, kendisine bir ücret ödenen veya ödenmesi gereken her şahıs hakkında uygulanır.

2. Yetkili makam, keyfiyetle doğrudan doğruya ilgili iş veren ve işçi teşekküllerinin bulunduğu yerlerde bu gibi teşekküllerle istişareden sonra, haklarında bu sözleşme hükümlerinin hepsi veya bir kısmını uygulamanın uygun olmayacağı ahval ve şerait içinde çalışan ve istihdam edilen şahıs zümreleriyle, bedenen yapılan işlerde istihdam edilmeyen veyahut ev hizmetlerinde ve benzeri işlerde çalışan şahıs zümrelerini bu Sözleşme hükümlerinin hepsinin veya bir kısmının uygulanmasından istisna edebilir.

3. Her üye, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsününün 22 nci maddesi gereğince bu Sözleşmenin uygulanması hakkında göndereceği ilk yıllık raporda, bundan evvelki fıkra hükümlerine uygun olarak, Sözleşme hükümlerinin hepsi veya bir kısmının uygulanmasından istisna etmek tasavvurunda olduğu şahıs zümrelerini belirtecektir. Bundan sonra hiçbir üye, bu suretle belirtilen şahıs zümreleri dışında istisnalar koyamayacaktır.

4. İlk yıllık raporunda bu Sözleşme hükümlerinin hepsi veya her hangi birinin uygulanmasından istisna etmek tasavvurunda olduğu şahıs zümrelerini belirtmiş olan her üye, bundan sonraki raporlarında, haklarında bu maddenin 2 nci fıkrası hükümlerine başvurma hakkından vazgeçtiği şahıs zümrelerini ve bu Sözleşmenin bu şahıs zümrelerine uygulanması bakımından kaydedilmiş olan ilerlemeleri belirtecektir.

Madde — 3.

1. Nakit olarak ödenmesi gereken ücretler, munhasıran tedavülü mecburi olan para ile ödenecek ve emre muharrer senetle, bono ile, kuponla veya tedavülü mecburi parayı temsil ettiği iddia olunam diğer her hangi bir şekilde ödeme yasak edilecektir.

2. Ücretlerin bir banka üzerine çekilen çekle yahut posta çeki veya havalesiyle tediyesi teamülden olduğu veya özel vaziyetler dolayısıyla zaruri bulunduğu veya bir kolektif mukavele veya hakem kararıyla bu şekillerde ödemenin derpiş edildiği yahut bunların hiçbirisi mevcut bulunmadığı takdirde ilgili işçi rıza gösterdiği hallerde, yetkili makam, ücretin, sözü edilen şekillerde ödenmesine müsaade veya hükmedebilir.

Madde — 4.

1. İlgili sanayi veya işin mahiyeti dolayısıyla ücretin kısmen ayın olarak ödenmesinin âdet veya arzuya şayan olduğu sanayi veya işlerde, millî mevzuat, kolektif mükaveleler veya hakem kararları, bu ödeme şekline müsaade edebilir. Ücretin ispirotolu içki veya zararlı kimyasal maddelerle ödenmesine hiçbir suretle müsaade edilmeyecektir.

2. Ücretin kısmen ayın olarak ödenmesine müsaade edildiği hallerde :

- a) Aynı olarak verilen şeylerin gerek işçinin ve gerekse ailesinin şahsan kullanabilmesi ve onların menfaatine uygun bulunması, ve
- b) Aynı ödemelere takdir edilen kıyanetin âdil ve mâkûl olması için gerekli tedbirler alınmış olacaktır.

Madde — 5.

Ücret doğrudan doğruya ilgili işçiyé ödenecektir, meğer ki millî mevzuat veya bir kolektif mukavele veyahut bir hakem kararı bu hususta başka bir hüküm koymuş veya ilgili işçi başka bir şekli kabul etmiş olsun.

Madde — 6.

İşçinin, ücretini dilediği gibi kullanma hürriyetini iş verenin her ne suretle olursa olsun tahdid-etmesi yasaktır.

Madde — 7.

1. Bir iş yeri çerçevesi içinde işçilere mal satmak üzere ekonomalar açıldığı, yahut onlara hizmet için servisler kurulduğu takdirde, bu ekonomalardan veya servislerden faydalanmaları için ilgili işçiler üzerinde hiçbir cebir ıera edilmeyecektir.

2. Diğer mağazalara veya servislere gitmek mümkün olmadığı hallerde, yetkili makam malların âdil ve mâkûl fiyatlarla satılması ve hizmetlerin yine âdil ve mâkûl fiyatlarla yapılması veya iş veren tarafından açılan ekonomaların veyahut yapılan hizmetlerin işletilmesinde kazanç gayesi güdülmemesi ve sadece işçilerin menfaatlerinin gözetilmesi için uygun tedbirler alınacaktır.

Madde — 8.

1. Ücretlerden kesintiler yapılmasına, ancak millî mevzuatın tâyin veya bir kolektif mukavelenin yahut bir hakem kararının tesbüt ettiği şartlar ve hadler, dâhilinde müsaade edilecektir.

2. İşçiler, bu gibi kesintilerin hangi şartlar ve hadler içinde yapılabileceğinden, yetkili makamın on uygun addedeceği şekilde haberdar edileceklerdir.

Madde — 9.

Bir işçi tarafından, bir işe yerleşmek veya işi muhafaza etmek maksadiyle bir iş verene veya onun vekiline veyahut her hangi bir aracıya (Meselâ işçi toplamakla görevli bir kimseye) doğrudan doğruya veya dolayısıyla bir ödemede bulunulmasını sağlamak için ücretlerden her hangi bir kesinti yapmak yasaktır.

Madde — 10.

1. Ücret, ancak millî mevzuatın belirttiği usuller ve hadler dâhilinde haciz veya temlik edilebilir.

2. Ücret, haciz ve temlike karşı, işçinin ve ailesinin geçimini sağlayabilmesi için lüzumlu sayılan ölçüde bımaye edilecektir.

Madde — 11.

1. Bir müessesenin iflâsı veyâ mahkeme kararıyla tasfiyesi halinde, bu müessesede çalışan işçiler, gerek iflâsa veya mahkeme kararıyla tasfiyeye tatkaddüm edip millî mevzuatla tâyin edilen bir müddet zarfında geçen bâzı hizmetleri dolayısıyla kendilerine borçlanılan ve gerekse millî mevzuatla tâyin edilen miktarı geçmiyen ücretler için, imtiyazlı alacaklı mevkiini işgal edeceklerdir.

2. İmtiyazlı bir alacak teşkil eden ücret, alâde alacaklıların hisselerini almalarından evvel, tam olarak ödenecektir.

3. İmtiyazlı bir alacak teşkil eden ücretin, diğer imtiyazlı alacaklara nazaran rüçhan sırası, millî mevzuatla tâyin edilecektir.

Madde — 12.

1. Ücret muntazam fâsılalarla ödenecektir. Ücretin muntazam fâsılalarla ödenmesini sağlayan tatmin edici başkaca usuller mevcudolması hali hariç, ücretin hangi fâsılalarla ödenmesi lâzımgeldiği, millî mevzuatla tâyin veya bir kollektif mukavele veyahut bir hakem kararı ile tesbit edilecektir.

2. İş akdi sona erdiği zaman, borçlanılmış olan ücretin tamamı, millî mevzuata veya bir kollektif mukavele veyahut bir hakem kararına uygun olarak ödenecektir. Bu yolda bir mevzuat, veya kollektif mukavele veyahut hakem kararı mevcut değil ise, ödeme, mukavele hükümleri göz önünde tutularak mâkul bir mühlet içinde yapılacaktır.

Madde — 13.

1. Ücret nakdi olarak ödendiği hallerde, yalnız iş günlerinde ve iş yerinde yahut iş yerine yakın bir yerde ödenecektir; meğer ki, millî mevzuat veya bir kollektif mukavele veyahut bir hakem kararı, başka türlü bir şekil derpiş etsin veya ilgili işçilerin malûmu bulunan başka şekiller daha uygun telâkki edilsin.

2. Ücretin perakende içki satılan yerlerde yahut benzeri müesseselerde ve kötüye kullanılmasının önlenmesi gerekiyorsa, perakende, eşya satış mağazalarında ve eğlence yerlerinde ödenmesi yasaktır. Bu hüküm bu gibi müesseselerde çalışmakta olan işçilere tatbik edilmez.

Madde — 14.

İcabettiği takdirde, işçileri kolayca anlıyacakları bir şekilde aşağıdaki hususlardan haberdar etmek gayesiyle müessir tedbirler alınacaktır:

- a) İşe alınmalarından önce işçilere, tâbi olacakları ücret şartları hakkında malûmat verilmesi veya ücret şartlarında bir değişiklik yapılması halinde değişikliklerin bildirilmesi,
- b) Ödemenin taallûk ettiği devreye ait ücretlerini teşkil eden unsurlar değişebilecek durumda ise, bu unsurların her ücret tediyesi sırasında işçilere bildirilmesi.

Madde — 15.

Bu Sözleşme hükümlerini tatbik mevkiine koyan mevzuat:

- a) İlgili şahısların bilgisine arz edilecek;
- b) Bu mevzuata riayetle görevli kimseleri tasrih edecek;
- c) Bu mevzuata aykırı hareketlere karşı uygun ceza müeyyideleri tesbit edecek ve
- d) Gerekli her türlü ahvalde, uygun bir şekil ve usul dâhilinde kayıt ve defterler tutulmasını derpiş edecektir.

Madde — 16.

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 22 nci maddesi gereğince verilmesi gereken yıllık raporlar, bu Sözleşme hükümlerini tatbik mevkiine koyan tedbirler hakkında tam bilgileri ihtiva edecektir.

Madde — 17.

1. Ülkesi vâsi bölgeleri ihtiva eden bir üye memleketin yetkili makâmı, nüfusunun dağılımı veya bu bölgelerin gelişme durumu sebebiyle, mezkûr bölgelerde bu sözleşme hükümlerini tatbik etmenin kabil olamayacağı kanaatine vardığı takdirde, ilgili işçi ve iş veren teşekküllerinin bulunduğu yerlerde bu teşekküllerle istişare ettikten sonra, anılan bölgeleri, ya umumi olarak veya münasip göreceği bâzı müessese veya bâzı işleri istisna etmek suretiyle Sözleşme hükümlerinin tatbiki dışında bırakabilir.

2. Her üye, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 22 nci maddesi gereğince bu Sözleşmenin uygulanmasına dair vereceği ilk yıllık raporunda bu madde hükümlerine başvurma niyetinde olduğu her bölgeyi bildirecek ve bu madde hükümlerine müracaat niyetinde olmasının sebeplerini gösterecektir. Bundan sonra hiçbir üye, bu suretle bildirmiş olacağı bölgeler hariç, bu madde hükümlerine başvuramayacaktır.

3. Bu madde hükümlerine başvuran her üye, üç yılı geçmiyen fâsılalarla ve ilgili iş veren ve işçi teşekküllerinin mevcud olduğu yerlerde bu gibi teşekküllerle istişare ederek, bu sözleşmenin uygulanmasının, 1 nci paragraf uyarınca muaf tutulan bölgelere teşmili imkânını tekrar gözden geçirecektir.

4. Bu madde hükümlerine başvuran her üye, anılan hükümlere başvurma hakkından vazgeçtiği bölgeleri ve bu Sözleşmenin bu gibi bölgelerde tedrici surette uygulanması süresince kaydedilen terakkiyi daha sonraki yıllık raporlarında bildirecektir.

Madde — 18.

Bu Sözleşmenin kesin onama belgeleri, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecek ve onun tarafından tescil edilecektir.

Madde — 19.

1. Bu Sözleşme, ancak onama belgeleri Genel Müdür tarafından tescil edilmiş olan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı üyelerini bağliyacaktır.

2. Bu Sözleşme, iki üyenin onama belgeleri Genel Müdür tarafından tescil edildiği tarihten itibaren on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

3. Daha sonra, bu Sözleşme her üye hakkında, kendisinin onama belgesinin tescil edildiği tarihten itibaren on iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde — 20.

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 35 nci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilecek olan beyanlar aşağıdaki hususları belirtecektir :

- İlgili üyenin, Sözleşme hükümlerini değiştirmeksizin uygulamayı taahhüdü ettiği ülkeler;
- Sözleşme hükümlerinin değişikliklerle uygulanmasını taahhüdeden ülkeler ve bu değişikliklerin nelerden ibaret olduğu;
- Sözleşmenin uygulanmadığı ülkeler ve bu gibi hallerde niçin uygulanmadığının sebepleri;
- Durumun daha derin bir şekilde incelenmesine intizaren, haklarındaki kararını sonraya bırakan ülkeler;

2. Bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde zikrolunan taahhütler, onamanın ayrılmaz kısımları olarak sayılacak ve aynı sonuçları doğuracaktır.

3. Her üye, bu maddenin 1 nei paragrafının (b), (c) ve (d) bentleri gereğince, daha evvel yapmış olduğu beyanda mevcut ihtirazi kayıtların hepsinden veya bir kısmından, yeni bir beyan ile vazgeçebilecektir.

4. Her üye, bu Sözleşmenin, 22 nei madde hükümlerine uygun olarak feshedilebileceği devreler zarfında Genel Müdüre, daha evvelki bir beyanın hükümlerini diğer bakımlardan değiştiren ve belirli ülkelerdeki durumu bildiren yeni bir beyan gönderebilecektir.

Madde — 21.

1. Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Statüsünün 35 nei maddesinin 4 ve 5 nei fıkraları gereğince Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilen beyanlarda, Sözleşme hükümlerinin ilgili ülkede aynen mi yoksa değişikliklerle mi uygulanacağı hususu açıklanacaktır; beyan Sözleşme hükümlerinin değişikliklerle uygulanacağını açıkladığı takdirde, bu değişikliklerin nelerden ibaret olduğunu da belirtecektir.

2. İlgili üye veya üyeler veya ilgili milletlerarası makam, daha sonra yapacağı bir beyanla, daha evvelki bir beyanda belirtilmiş olan bir değişikliğe başvurmak hakkından tamamen veya kısmen vazgeçebilir.

3. İlgili üye veya üyeler veyahut ilgili milletlerarası makam, bu Sözleşmenin, 22 nei madde hükümleri gereğince feshedilebileceği devreler zarfında, Genel Müdüre, daha evvelki bir beyanın hükümlerini diğer bakımlardan değiştiren ve bu Sözleşmenin tatbikiyle ilgili halihazır durumu nu açıklayan yeni bir beyan gönderebilir.

Madde — 22.

1. Bu Sözleşmeyi onayan her üye, onu, ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir devrenin sonunda, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne göndereceği ve Genel Müdürün teşkil edeceği bir ihbarname ile feshedebilir. Fesih, fesih tescili tarihinden itibaren bir yıl sonra muteber olacaktır.

2. Bu Sözleşmeyi onamış olup da, bundan evvelki fıkrada yazılı o on yıllık devrenin bitiminden itibaren bir yıl zarfında bu maddede derpiş edilmiş olan fesih hakkını kullanmayan her üye, yeniden on yıllık bir müddet için bağlanmış olacak ve bundan sonra bu Sözleşmeyi, her on yıllık devrenin sonunda, bu maddede derpiş olunan şartlar içinde feshedebilecektir.

Madde — 23.

1. Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Teşkilât üyeleri tarafından kendisine bildirilen bilûmum onama beyan ve fesihlerin tescil edildiğini Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının bütün üyelerine tebliğ edecektir.

2. Genel Müdür, kendisine gönderilmiş olan ikinci onama belgesinin tescil edildiğini Teşkilât üyelerine tebliğ ederken, bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında Teşkilât üyelerinin dikkatini çekecektir.

Madde — 24.

Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki maddeler gereğince, tescil etmiş olduğu bütün onama, beyan ve fesihlere dair tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 102 nei maddesi uyarınca tescil edilmek üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ulaştıracaktır.

Madde — 25.

Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren her on yıllık bir devrenin sonunda, Milletlerarası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, bu Sözleşmenin tatbikatı hakkında Genel Konferansa bir rapor sunacak ve onun tamamen veya kısmen değiştirilmesi keyfiyetinin konferans gündemine konulması lâzımgelip gelmediği hususunda karar verecektir.

Madde — 26.

1. Genel Konferansın bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme kabul etmesi halinde, yeni Sözleşme başka bir şekil derpiş etmedikçe,

a) Tadil edici yeni Sözleşmenin bir üye tarafından onanması keyfiyeti, yukardaki 22. madde nazara alınmaksızın, ve fakat tadil edici yeni Sözleşme yürürlüğe girmiş olmak kayıt ve şartıyla, bu Sözleşmenin derhal ve kendiliğinden feshini tazammun edecektir.

b) Bu Sözleşme, tadil edici yeni Sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren, artık üyelerin onanmasına açık bulundurulmayacaktır.

2. Bu Sözleşme, onu onayıp da tadil edici Sözleşmeyi onamamış bulunan üyeler için her halde şimdiki şekil ve muhtevasiyle yürürlükte kalacaktır.

Madde — 27.

Bu Sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri aynı derecede muteberdir.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanlığına yazılan
tezkerenin tarih ve numarası : 25.10.1960
Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine
dair Devlet Başkanlığından gelen tezkerenin
tarih ve numarası : 27.10.1960

1/76

4/449